

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 48/19

Luksemburg, 11 kwietnia 2019 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-619/18
Komisja / Polska

**Rzecznik generalny Evgeni Tanchev: Trybunał powinien orzec, że przepisy
ustawodawstwa polskiego dotyczące obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku
sędziów Sądu Najwyższego są sprzeczne z prawem Unii**

Sporne przepisy naruszają zasady nieusuwalności sędziów i niezawisłości sędziowskiej

W dniu 3 kwietnia 2018 r. weszła w życie nowa polska ustawa o Sądzie Najwyższym (zwana dalej „ustawą o Sądzie Najwyższym”). Na mocy tej ustawy wiek przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego został obniżony do 65 lat. Nowa granica wieku znajduje zastosowanie od dnia wejścia w życie ustawy, także w odniesieniu do sędziów powołanych do tego sądu przed tym dniem. Przedłużenie czynnej służby sędziów Sądu Najwyższego po ukończeniu 65. roku życia jest możliwe, jednak zależy od złożenia przez tych sędziów oświadczenia o woli dalszego zajmowania stanowiska i przedstawienia zaświadczenia stwierdzającego zdolność, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziowskich, a także od zgody wyrażonej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

A zatem zgodnie z tą ustawą urzędujący sędziowie Sądu Najwyższego, którzy ukończyli 65. rok życia przed wejściem w życie ustawy lub ukończą ten wiek do dnia 3 lipca 2018 r., przechodzą w stan spoczynku z dniem 4 lipca 2018 r., chyba że do dnia 3 maja 2018 r. przedstawią wspomniane wyżej oświadczenie i zaświadczenie, a Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie przez nich stanowiska sędziowskiego Sądu Najwyższego¹.

W dniu 2 października 2018 r. Komisja wniosła do Trybunału skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Komisja uważa, że obniżając wiek przejścia przez sędziów w stan spoczynku i stosując go do sędziów powołanych do Sądu Najwyższego przed dniem 3 kwietnia 2018 r. z jednej strony oraz przyznając Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej dyskrecjonalne prawo do przedłużenia czynnej służby sędziów Sądu Najwyższego z drugiej strony, Polska naruszyła prawo Unii².

Postanowieniem z dnia 15 listopada 2018 r. prezes Trybunału uwzględnił wniosek Komisji o rozpoznanie omawianej sprawy w trybie przyspieszonym.

Ponadto, w oczekiwaniu na wyrok Trybunału, Komisja wystąpiła, w ramach postępowania w przedmiocie środków tymczasowych, o nakazanie Polsce³, by do czasu wydania tego wyroku: 1) zawiesiła stosowanie przepisów krajowych dotyczących obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego; 2) podjęła wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, by sędziowie Sądu Najwyższego, których dotyczą sporne przepisy, mogli pełnić funkcje na tym samym stanowisku, korzystając z tego samego statusu, takich samych praw i warunków

¹ W odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, którzy ukończą 65. rok życia między 4 lipca 2018 r. a 3 kwietnia 2019 r., przejdą oni w stan spoczynku w dniu 3 kwietnia 2019 r., chyba że przed dniem 3 kwietnia 2019 r. przedstawią wymagane oświadczenie i zaświadczenie, a Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie przez nich stanowiska sędziowskiego Sądu Najwyższego. Z kolei w przypadku sędziów, którzy zostali powołani przed dniem 3 kwietnia 2018 r. i ukończą wiek 65 lat po dniu 3 kwietnia 2019 r., przedłużenie czynnej służby tych sędziów po ukończeniu 65. roku życia podlega ogólnemu systemowi, czyli wymaga złożenia oświadczenia i przedstawienia zaświadczenia, a także wyrażenia zgody przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

² Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

³ Popieranej przez Węgry.

zatrudnienia, jakie przysługiwały im przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym; 3) powstrzymała się od wszelkich działań zmierzających do powołania sędziów Sądu Najwyższego na stanowiska sędziów, których dotyczą te przepisy, a także od wszelkich działań w celu wyznaczenia nowego Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub wskazania, w miejsce Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, osoby, której powierzone jest kierowanie Sądem Najwyższym do czasu powołania nowego Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego; 4) powiadomiła Komisję, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia Trybunału, a następnie powiadamiała w regularnych odstępach jednego miesiąca, o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia.

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2018 r. Trybunał w pełni przychylił się do powyższych wniosków do czasu wydania ostatecznego wyroku w niniejszej sprawie⁴.

Na rozprawie Komisja podkreśliła, że chociaż zakwestionowane w tym postępowaniu przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym zostały zmienione ustawą z dnia 21 listopada 2018 r., to nie jest pewne, czy ta ustawa eliminuje podnoszone naruszenia prawa Unii, a w każdym razie z uwagi na znaczenie niezawisłości sędziowskiej w porządku prawnym Unii wciąż istnieje interes w tym, aby omawiana sprawa została rozstrzygnięta.

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Evgeni Tanchev stwierdził, że należy dokonać odrębnej oceny przedmiotowego zakresu stosowania postanowień art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 karty praw podstawowych. W związku z tym zarzuty, których podstawą jest art. 47 karty praw podstawowych, powinny zostać odrzucone jako niedopuszczalne, ponieważ Komisja nie przedstawiła żadnych argumentów pozwalających uznać, że w przypadku spornych przepisów doszło do stosowania prawa Unii przez Polskę, czego wymaga art. 51 ust. 1 karty. W jego ocenie natomiast zarzuty oparte na art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE są uzasadnione, a wszczęcie procedury przewidzianej w art. 7 ust. 1 TUE nie stoi na przeszkodzie rozpoznaniu skargi w niniejszym postępowaniu.

Rzecznik generalny zauważył w pierwszej kolejności, że nieusuwalność członków organu sądowniczego stanowi jedną z podstawowych gwarancji niezawisłości sędziowskiej. Ochrona przed usunięciem z urzędu (nieusuwalność) jest bowiem „podstawą i odzwierciedleniem niezawisłości sędziowskiej i oznacza, że sędziowie mogą być odwoływani, zawieszani, przenoszeni lub przenoszeni w stan spoczynku wyłącznie z powodów określonych w ustawie i przy zachowaniu ustanowionych w niej gwarancji”. W szczególności – zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez europejskie i międzynarodowe organizacje zajmujące się niezawisłością sędziowską – sędziowie powinni cieszyć się gwarancjami sprawowania urzędu do momentu obowiązkowego przejścia w stan spoczynku lub upływu ich kadencji i mogą podlegać zawieszeniu lub usunięciu z urzędu w indywidualnych przypadkach wyłącznie z powodu niezdolności do sprawowania urzędu lub zachowania nielicującego z powagą pełnionych funkcji. Wcześniejsze przejście w stan spoczynku powinno być możliwe jedynie na wniosek danego sędziego lub wynikać z przyczyn zdrowotnych, a jakiegokolwiek zmiany w zakresie obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku nie mogą mieć mocy wstecznej.

Rzecznik generalny zaznaczył, że Komisja wykazała, iż sporne przepisy, po pierwsze, mają znaczący wpływ na skład Sądu Najwyższego, ponieważ dotyczą 27 z 72 sędziów tego sądu; po drugie, stanowią konkretne akty prawne przyjęte w odniesieniu do członków Sądu Najwyższego; i po trzecie, nie mają charakteru tymczasowego. Dodatkowo, nagłe i nieprzewidziane odejście dużej liczby sędziów prowadzi nieuchronnie do zachwiania zaufania publicznego. Ponadto zdaniem rzecznika generalnego nawet jeżeli państwa członkowskie mają kompetencje w zakresie dostosowania wieku przechodzenia sędziów w stan spoczynku ze względu na zmiany społeczne i gospodarcze, to muszą to czynić bez uszczerbku dla niezawisłości i nieusuwalności sędziów, nie uchylając ich zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii. **Z tego też względu rzecznik generalny stwierdził, że sporne przepisy naruszają zasadę nieusuwalności sędziów**, której przestrzeganie jest konieczne dla spełnienia wymogów skutecznej ochrony sądowej w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

⁴ Zob. komunikat prasowy nr [204/18](#).

W dalszej kolejności rzecznik generalny przypomniał, że w myśl wymogów niezawisłości sędziowskiej, jakie państwa członkowskie powinny spełniać na mocy tego postanowienia TUE, pojęcie niezawisłości zakłada w szczególności, że dany organ wypełnia swe zadania w pełni autonomicznie, nie podlegając żadnej hierarchii służbowej ani nie będąc podporządkowanym komukolwiek i nie otrzymując nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, i w ten sposób jest chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia. W omawianej sprawie Polska przyznała, że niewyrażenie przez Prezydenta RP zgody na przedłużenie czynnej służby sędziego Sądu Najwyższego po ukończeniu przez niego wieku przejścia w stan spoczynku nie podlega kontroli sądowej.

Według rzecznika generalnego argumenty Polski dotyczące prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przyznanych mu przez polską Konstytucję, systemu gwarancji niezawisłości sędziowskiej ustanowionych w polskim prawie oraz kryteriów branych pod uwagę przez Krajową Radę Sądownictwa (KRS) przy formułowaniu opinii nie są wystarczające do zatarcia wrażenia braku obiektywnej niezależności Sądu Najwyższego będącego skutkiem spornych przepisów. W szczególności, jeśli chodzi o rolę KRS, rzecznik generalny zauważył, że jej opinia nie jest wiążąca, a niezależnie od składu KRS przyznana jej rola w żaden sposób nie rozwiewa wrażenia, że przysługujące Prezydentowi uprawnienie jest nadmiernie szerokie. Co więcej, argumenty Polski dotyczące ustawodawstwa innych państw członkowskich oraz przepisów regulujących funkcjonowanie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej także nie są przekonujące. W istocie, systemy innych państw członkowskich nie są porównywalne z sytuacją w Polsce, ponieważ obowiązują w innym kontekście prawnym, politycznym i społecznym, a w każdym razie nie mają żadnego przełożenia na niewypełnienie przez Polskę jej zobowiązań. Odnoszenie się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej również nie ma związku z tą sprawą, jako że nie istnieje kwestia zmiany zasad dotyczących wieku przechodzenia w stan spoczynku przez sędziów Trybunału, a ponadto nie jest adekwatne, ponieważ jako sąd międzynarodowy Trybunał nie podlega klasycznemu systemowi trójpodziału władzy, jaki obowiązuje w państwach członkowskich. **Rzecznik generalny stanął zatem na stanowisku, że sporne przepisy naruszają wymogi niezawisłości sędziowskiej**, ponieważ mogą narazić Sąd Najwyższy i jego sędziów na ingerencję i naciski zewnętrzne ze strony Prezydenta RP w kontekście możliwości podwójnego przedłużenia ich czynnej służby, co podważa obiektywną niezależność tego sądu oraz wpływa na niezależność osądu sędziów i na ich rozstrzygnięcia, zwłaszcza z tego względu, że wymogowi wystąpienia do Prezydenta RP o przedłużenie czynnej służby towarzyszy obniżenie wieku przejścia w stan spoczynku.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Skarga o stwierdzenie uchybienia państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku. Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106